

UIT HET LEVEN VAN DE JAVAANSCHEN BOOMKIKVORSCHEN.

HET stortregent, terwijl ik dit begin te schrijven en zit uit te kijken in den donkeren tuin en 't water suizend van de dakgoot gutst. Blauw licht van felle bliksemstralen geeft even heimelijk schijnsel in den tuin, en de donder rommelt van verre en dichtbij. Het is nu de tijd van de vorschen en padden. De tuin is één meer, het drabbige, bruine water vloeit snel tusschen 't grove grind en stroomt door de goten wit van schuim. Tegen 't vallen van den avond, zoo tegen 6, uur komen de padden al uit hun schuilhoekjes gekropen en dan zitten ze stil of huppelen met korte looppasjes door 't gras en over de paden. Maar als 't zoo lekker regent, dan hoor je hun stemmen overal. Zij zitten paar aan paar vlak bij elkaar in 't water en antwoorden elkander voordurend, unk, unk, met een heel eigenaardige, klagende stem, zóó bijzonder, dat je 't dadelijk herkent. Er zit een paartje aan den kant van 't huis. Tuschenbeide houdt het geluid op en beginnen ze verderop, dan weer vallen ze allen tegelijk in en is 't, alsof 't niet meer uit zal scheiden.

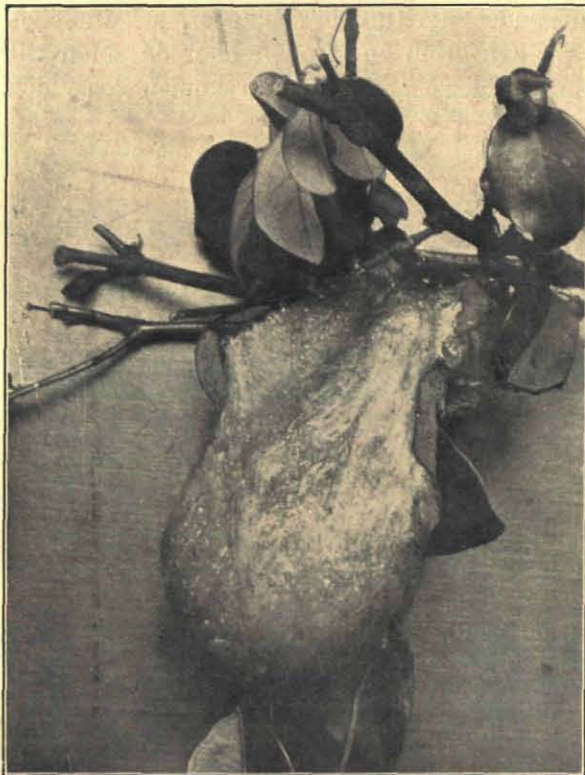
Zoo is het in een ondergeregenden tuin. Maar buiten, waar de sawahs nu pas beplant zijn en 't heel lichte geelgroen der eerste sprietjes boven 't donkere water schijnt, daar wemelt het van velerhande kikvorschen en padden, die ieder op eigen wijze hun geluiden maken. Als je goed luistert, hoor je er wel 5 of 6 soorten, soms ook wel minder. Alle zitten zonder zich om de anderen te bekommeren ééntonig of ratelend te roepen, zoodat 't een lawaai is van je welste. Toch hoort dit bij de stemming van de vochtige avonden in den West-Moesson, als de regens dag aan dag vallen. In den Oost-Moesson als de sawahs voor een deel droog zijn, hoor je al die stemmen van den nacht niet, maar direct na de eerste zware regenbui, als alles ineens vol water staat, dan komen ze uit hun verblijfplaatsen te voorschijn, en 't geluid is dan heel hevig, als waren de dieren blij over den ommekeer in de natuur.

Klets! klets! 't op den grond. Klets, klets! weer 'n heel eind verder, soms wel ineens naast je op je stoel! Een groote, groene kikkerd, die met starende oogen stil zit. Weg is hij weer, op een blad van een palm in de voorgalerij en zoo van blad op blad. De menschen schrikken altijd erg, als ze dat dier zien,

Boomkikvorsch slapend tegen de bladsteel van een Alocasiaplant. Ongeveer op $\frac{2}{3}$ verkleind.
Salatiga, Januari 1909.

ze slaan er naar, of laten 't door de bedienden dood maken; en allerafgrijselijkste verhalen doen dan de ronde. Nu zegt men, dat deze dieren, wanneer je ze wat hardhandig beetpakt, een straal vocht uitspuiten en dat dit vocht, wanneer 't in je oogen komt, een ernstige oogziekte kan veroorzaken. Ik wil 't graag gelooven, maar als je 't dier rustig laat begaan, insecten vangen in de galerij, dan doen ze niets; laten tusschenbeide hun eigenaardig krakend geluid hooren, dat in dezen tijd overal klinkt. Ik heb er heel wat in een terrarium gehad en dikwijls beetgepakt; maar er nooit den minsten last van gehad.

Eiernest van een boomkikvorsch tusschen de bladeren van een Breyniasoort. Iets verkleind.
Semarang, Februari 1910.

Het zijn natuurlijk boomkikvorsch, waarover ik hier spreek. Op Java komen verschillende soorten van boomkikvorsch voor, waarvan twee nogal algemeen zijn, zelfs in de buurt van Semarang. De eene is de *Racophorus lencomystax*, een langgerekt dier met heel lange achterpooten, de andere heeft een meer gedrongen vorm met groote waaivormig uitgespreide voeten: de *R. Reinwardtii*.

Beide diersoorten behooren, vooral in den W. Moesson, tot de gewone verschijningen in de avonduren. De *R. leuc.* beweegt zich uitsluitend met groote sprongen, anderhalven meter en meer springen ze met gemak. De andere soort beweegt zich ook wel met behulp van zijn krachtige achterpooten, maar kan bovendien als 't ware door de lucht zeilen door de pooten vlak tegen 't lijf te houden en de handen

en voeten met de teenen, waartusschen de zwemvliezen zitten, wijd uit te spreiden. Ze komen ook lang niet zoo dikwijls op den beganen grond en springen liever van blad op blad of tegen de stammen der boomen. Sprongen van 3 meter zijn geen zeldzaamheden. Zij hechten zich na den sprong dadelijk vast met behulp van de zuignappen, die ze aan 't uiteinde der teenen hebben, en met hun kleverigen witten buik. Overdag zijn ze doodstil; zeer geliefkoosde schuilhoekjes zijn de nog niet uitgerolde jonge Pisangbladeren, die den vorm van

UIT HET LEVEN VAN DE JAVAANSCH E BOOMKIKVORSCHEN. 397

een peperhuisje hebben. Daarin is 't altijd vochtig en koel. Maar evengoed vindt men ze aan de onder- of bovenkant van de bladeren of tegen de takken van allerlei planten. Een typisch voorbeeld daarvan is in de figuur te zien. Het diertje zat in onzen tuin te Salatiga tegen den bladsteel van een reusachtig blad van een Colocasia-soort (een plant verwant aan de Hollandsche aronskelken) Heel rustig zat hij daar, met groote, starende oogen, de pooten vlak tegen 't lichaam aan; vooral de sterke dijen zijn goed te zien. In het terrarium rusten ze graag tegen 't glas, tenminste als dit niet nat is, want dan glijden ze naar beneden. Men kan dan goed zien, dat ze ook met hun buik tegen 't glas aanplakken.

Een ander als het beschreven, maar toch ook dikwijls bezocht plasje. De oeverplanten zijn hoofdzakelijk *Vangueria spinosa* en daar doorheen groeiende slingerplanten.
Samarang, December 1911.

Zoo zitten de dieren den heelen dag stil te rusten, maar tegen half zes of zes uren worden ze wakker, zie je den kop met de groote oogen bewegen en klinkt 't krakende geluid. Zoo al krakende blijven ze nog een heele poos zitten, om pas eenigen tijd later hun springtochten te beginnen.

Echte insectenverdelgers zijn 't, als al hun soortgenooten; en ze weten de diertjes met groote behendigheid, als je 't tenminste zoo noemen mag, in hun sprong te pakken. Heele netten vol met sprinkhanen en vliegen liet ik in het terrarium los; maar ze schenen nooit verzadigd te zijn en werden er dan ook niet dikker op.

Met den Kodok idjoe, den groenen sawahkikker heeft ons beestje bovendien

nog het voorrecht om door de menschen opgepeuzeld te worden. Vooral de Chineezzen schijnen op de kikkerboutjes verlekkerd te zijn.

Vlak bij ons huis, aan den voet van de heuvels, is een klein plasje, nog geen meter lang en breed. Het ligt wat diep in den grond en is zelfs in de drogen tijd nog lang waterrijk, als de andere watertjes al opgedroogd zijn. Daaroverheen hangen een paar planten tot de familie der Acanthaceae (lipbloem) behoorend en bovendien een struikje, misschien een halven meter hoog, van *Breynia racemosa*, een plant uit de Wolfmelkfamilie. Dat schijnt een geliefkoosd plekje van de boomkickers te zijn. In den regentijd, 's nachts, als de lucht zwaar is van vocht, trekken er paartjes naar toe; mannetje en wijfje komen in het lage *Breynia*-struikje, om hun interessant eiernest te maken. Het wijfje zit met den kop naar boven en laat uit de cloake-opening een groote bel slijm zakken en dan, zooals een huismoeder het eiwit tot schuim slaat, stoot 't dier regelmatig de achterpooten in het slijm op en neer, zoodat dit al grooter en grooter wordt en er uitziet als een massa geelwit schuim. Deze schuim heeft een holte van binnen en daarin legt het dier nu een groote hoeveelheid (een 50-tal) kleine witte eieren. Is 't werk gedaan, dan wordt de schuimzak voorzichtig tusschen de bladen en takken vastgehecht. En 't zit stevig ook. De hardste regenbuien kunnen 't niet naar beneden spoelen. Van buiten is 't geelachtig en vrij hard, vooral overdag, als 't droog is. Ik heb zoo'n tak met een eierzak voorzichtig afgesneden en 't op de fiets mee naar school genomen en boven een aquarium gehangen. Wat een genoeglijk gezicht toen, na een dag of wat, de eierzak aan den onderkant begon te verslijmen, week te worden en, stuk voor stuk of bij bosjes tegelijk, de kleine kikkerlarven in 't water rolden! Deze larven zijn uiterlijk gelijk aan de gewone kikkerlarven en leven ook op dezelfde manier. De dieren schijnen aan bepaalde boomen de voorkeur te geven, om er hun nest in te maken. Een jongen op school vertelde me tenminste, dat een vrij groote boom in zijn tuin er soms vol mee kan zitten.

De bijzonderheden van 't eierleggen zelf van deze nachtdieren zijn pas kort geleden bekend geworden, door de onderzoekingen van Siedlecki, als ik mij tenminste niet in den naam vergis. Zijn interessante verhandeling staat in het *Biol. Centralbl.* van 1910. Hij heeft nog 't merkwaardige feit gevonden, dat deze dieren hun eierzakken niet alleen vlak boven 't water maken, maar ook in de struiken boven plaatsen, waar tijdens regenbuien veel water stroomt. De uitgekomen larven worden dan met het water naar allerlei plekken gevoerd waar 't water langeren tijd blijft staan. Daarmede in verband is het zeker merkwaardig, dat deze larven 't vermogen bezitten in modder te leven, op plaatsen waar alles een dikke drab is geworden en dat ze dus, als 't een tijd lang niet regent, in de bijna opgedroogde plasjes kunnen blijven bestaan.

Dr. W. DOCTERS VAN LEEUWEN.